

PIEŅEMTIE TEKSTI

P8_TA(2019)0203

Cilvēktiesību stāvoklis Kazahstānā

Eiropas Parlamenta 2019. gada 14. marta rezolūcija par cilvēktiesību stāvokli Kazahstānā (2019/2610(RSP))

Eiropas Parlaments,

- ņemot vērā 2017. gada 12. decembra rezolūciju par projektu Padomes lēmumam par to, lai Savienības vārdā noslēgtu Padziļinātu partnerības un sadarbības nolīgumu starp Eiropas Savienību un tās dalībvalstīm, no vienas puses, un Kazahstānas Republiku, no otras puses¹, un ņemot vērā 2016. gada 10. marta rezolūciju par vārda brīvību Kazahstānā²,
- ņemot vērā 2017. gada 12. decembra normatīvo rezolūciju par projektu Padomes lēmumam par to, lai Savienības vārdā noslēgtu Padziļinātu partnerības un sadarbības nolīgumu starp Eiropas Savienību un tās dalībvalstīm, no vienas puses, un Kazahstānas Republiku, no otras puses³,
- ņemot vērā iepriekšējās rezolūcijas par Kazahstānu, tostarp 2013. gada 18. aprīļa rezolūciju⁴, 2012. gada 15. marta rezolūciju⁵ un 2009. gada 17. septembra rezolūciju par *Yevgeny Zhovtis* lietu Kazahstānā⁶,
- ņemot vērā 2015. gada 21. decembrī Astanā parakstīto Padziļināto partnerības un sadarbības nolīgumu (*EPCA*),
- ņemot vērā 2011. gada 15. decembra rezolūciju par ES panākto progresu Vidusāzijas stratēģijas īstenošanā⁷ un 2016. gada 13. aprīļa rezolūciju par ES un Vidusāzijas stratēģijas īstenošanu un pārskatīšanu⁸,

¹ OV C 369, 11.10.2018., 2. lpp.

² OV C 50, 9.2.2018., 38. lpp.

³ OV C 369, 11.10.2018., 179. lpp.

⁴ OV C 45, 5.2.2016., 85. lpp.

⁵ OV C 251 E, 31.8.2013., 93. lpp.

⁶ OV C 224 E, 19.8.2010., 30. lpp.

⁷ OV C 168 E, 14.6.2013., 91. lpp.

⁸ OV C 58, 15.2.2018., 119. lpp.

- ņemot vērā Padomes 2015. gada 22. jūnija un 2017. gada 19. jūnija secinājumus par ES stratēģiju Vidusāzijai,
 - ņemot vērā ES un Kazahstānas ikgadējos cilvēktiesību dialogus,
 - ņemot vērā Reglamenta 135. panta 5. punktu un 123. panta 4. punktu,
- A. tā kā 2015. gada 21. decembrī Eiropas Savienība un Kazahstāna parakstīja Padziļinātu partnerības un sadarbības nolīgumu (*EPCA*), lai iedibinātu plašu satvaru ciešākam politiskajam dialogam un sadarbībai iekšlietās un tieslietās, kā arī daudzās citās jomās; tā kā šajā nolīgumā stingri uzsvērti tādi elementi kā demokrātija un tiesiskums, cilvēktiesības un pamatbrīvības, tirgus ekonomikas un ilgtspējīgas attīstības principi un sadarbība ar pilsonisko sabiedrību, tostarp pilsoniskās sabiedrības iesaistīšana valsts politikas veidošanā;
 - B. tā kā Kazahstāna 2012. gada martā pievienojās Eiropas Padomes komisijai “Demokrātija caur tiesībām” (Venēcijas komisijai);
 - C. tā kā šķiet, ka Kazahstānas valdība nav spērusi nekādus soļus, lai pārskatītu plaši formulētos noteikumus Kriminālkodeksa 174. pantā, ar ko aizliedz kūdīšanu un sociālām, nacionālām un cita veida nesaskaņām, un 274. pantā, ar ko aizliedz izplatīt viltus ziņas, taču Kazahstānas valdība vēl aizvien turpina piemērot šos noteikumus, lai apsūdzētu un ieslodzītu pilsoniskās sabiedrības aktīvistus un žurnālistus;
 - D. tā kā Kazahstānā palielinājies politieslodzīto skaits; tā kā 2016. gadā dažādos Kazahstānas reģionos notika miermīlīgi mītiņi pret grozījumiem Zemes kodeksā, un tika aizturēti vairāk nekā 1000 mītiņu dalībnieki (tostarp 55 žurnālisti), no kuriem vairāk nekā 30 tika apcietināti; tā kā ANO Darba grupa patvaļīgas aizturēšanas jautājumos atzina, ka notikusi patvaļīga aizturēšana, liegta piekļuve lietās taisnīgai iztiesāšanai un atsevišķos gadījumos rupji pārkāptas cilvēktiesības; tā kā pilsoniskās sabiedrības aktīvis *Maks Bokayev* izcieš cietumsodu par leģitīmu līdzdalību miermīlīgā masu mītiņā;
 - E. tā kā Kazahstānas valdība sadarbojās ar Starptautiskās Darba organizācijas (SDO) augsta līmeņa misiju un apņēmas īstenot ceļvedi SDO pausto bažu risināšanai, taču nav veikusi nozīmīgus pasākumus, lai šo ceļvedi īstenotu, piemēram, grozītu arodbiedrību likumu; tā kā Kazahstānas valdība nav arī īstenojusi agrākos SDO Standartu piemērošanas komitejas ieteikumus, lai pārskatītu arodbiedrību likumu un Darba kodeksu un veiktu visus nepieciešamos pasākumus nolūkā panākt, ka Kazahstānas Neatkarīgo arodbiedrību konfederācija (*CITUK*) un tās struktūras pilnībā spēj īstenot savas biedrošanās tiesības;
 - F. tā kā 2018. gada maijā no apcietinājuma atbrīvoja arodbiedrību aktīvistus *Nurbek Kushakbaev* un *Amin Eleusinov*, taču viņiem liedza iesaistīties arodbiedrību aktivitātēs; tā kā aktīviste *Larisa Kharkova* saskaras ar līdzīgiem ierobežojumiem, kā arī pastāvīgi cieš no tiesu iestāžu aizskarošas izturēšanās, un notiek kriminālizmeklēšana pret vēl vienu arodbiedrību aktīvistu *Erlan Baltalay* no Šimkentas, kurai izvirzītas apšaubāmas apsūdzības;
 - G. tā kā jauni NVO reglamentējoši tiesību akti ir padarījuši stingrākus grāmatvedības noteikumus, kurus piemēro pilsoniskās sabiedrības organizācijām; tā kā cilvēktiesību

organizācijas tiek pakļautas nodokļu spiedienam saistībā ar dotācijām, kas saņemtas no starptautiskiem līdzekļu devējiem;

- H. tā kā reliģijas un ticības brīvība ir nopietni apdraudēta; tā kā varas iestādes reliģisko pārliecību izmanto kā ieganstu patvaļīgai aizturēšanai; tā kā *Saken Tulbayev* tika ieslodzīts pēc apsūdzībām par “reliģiskā naida kurināšanu”;
- I. tā kā 2018. gada 13. martā varas iestādes aizliedza miermīlīgo opozīcijas kustību “Kazahstānas Demokrātiskā izvēle” (*DCK*) un aizturēja vairāk nekā 500 personu, kuras dažādos veidos apliecināja atbalstu *DCK*; tā kā pilsoniskie aktīvisti *Almat Zhumagulov* un dzejnieks *Kenzhebek Abishev* cietuši no Kazahstānas varas iestāžu cīņas pret *DCK* un viņiem attiecīgi piespriests 8 un 7 gadu cietumsods; tā kā *Ablovas Dzhumayev* tika notiesāts uz trim un *Aset Abishev* un četriem gadiem cietumā par to, ka tiešaistē kritizēja varas iestādes un puda atbalstu *DCK*;
- J. tā kā, neraugoties uz Kazahstānas konstitūcijas garantēto aizsardzību, valstī ļoti tiek ierobežota biedrošanās brīvība, un Likums par sabiedriskajām organizācijām vēl aizvien prasa, lai visas sabiedriskās organizācijas tiktu reģistrētas Tieslietu ministrijā; tā kā 2015. gada decembrī šis likums tika grozīts, un tagad ir jāpilda apgrūtināšas ziņošanas prasības un attiecībā uz finansējumu jāīsteno valsts regulējums, ko nodrošina ar valdības apstiprinātas struktūras starpniecību; tā kā cilvēki, kuri iesaistās neregistrētu organizāciju aktivitātēs, var ciest no administratīvām sankcijām un kriminālvajāšanas;
- K. tā kā pilsoniskās sabiedrības un cilvēktiesību aktīvisti savā darbībā joprojām cieš no atbētas un ierobežojumiem, piemēram, cilvēktiesību aktīvistei *Elena Semenova* uzlikts ceļošanas aizliegums par apzinātu viltus ziņu izplatīšanu un aktīviste no Šimkentas *Ardak Ashim* apsūdzēta par nesaskaņu celšanu, jo sociālajos plašsaziņas līdzekļos izplatījusi kritiskus rakstus, un viņa ar varu ieslodzīta psihiatriskā slimnīcā; tā kā 2018. gada 10. maijā Eiropas Parlamenta delegācijas Kazahstānā vizītes laikā policija pielietoja pārmērīgu spēku pret miermīlīgiem demonstrantiem, kuri centās satikties ar Eiropas Parlamenta deputātiem; tā kā policija aizturēja vairāk nekā 150 cilvēku un vairāk nekā 30 protestētājiem tikai piemērots administratīvais arests; tā kā 2018. gada 17. un 18. septembrī Kazahstānas policija apcietināja vairākus aktīvistus, kuri gribēja tikties ar Eiropas Parlamenta delegācijas locekļiem;
- L. tā kā 2018. gada aprīlī spēkā stājās jauni ierobežojoši plašsaziņas līdzekļu un informācijas likuma grozījumi, joprojām tiek bloķēta piekļuve informācijai sociālajos plašsaziņas līdzekļos un notiek kriminālizmeklēšana pret *Forbes Kazakhstan* un *Ratel.kz*, kas apsūdzēti par apzinātu viltus ziņu izplatīšanu; tā kā varas iestādes kontrolē un ierobežo sociālo tīklu izmantošanu; tā kā blogeriem un sociālo tīklu lietotājiem piespriests cietumsods, tostarp ieslodzīti *Ruslan Ginatullin*, *Igor Chupina* un *Igor Sychev*; tā kā blogeris *Muratbek Tungishbayev* tika izraidīts no Kirgizstānas un nodots Kazahstānas iestādēm, kas ir smags tiesību pārkāpums, un Kazahstānā viņš cieta no rupjas apiešanās;
- M. tā kā nesodišana par ieslodzīto un aizdomās turamo spīdzināšanu un sliktu apiešanos ir norma, lai gan valdība ir apņēmusies izskaust spīdzināšanu; tā kā iestādes nav veikušas uzticamu izmeklēšanu saistībā ar aizdomām par spīdzināšanu ieilgušā naftas nozares streika laikā 2011. gadā Žanaozenā;
- N. tā kā Almati prokuratūra nav atradusi ticamus pierādījumus, kas apstiprinātu aizdomas

par uzņēmēja *Iskander Yerimbetov* spīdzināšanu, kuram 2018. gada oktobrī piesprieda septiņus gadus cietumā, apsūdzot par krāpšanu lielā apmērā; tā kā ANO Darba grupa patvaļīgas aizturēšanas jautājumos 2018. gadā secināja, ka viņa apcietināšana un aizturēšana bijusi patvaļīga, prasīja viņu atbrīvot un pauda bažas, ka pirmstiesas apcietinājuma laikā notikusi spīdzināšana;

- O. tā kā Kazahstānā dzimumu līdztiesību ievērojami apdraud plaši izplatītā vardarbība pret sievietēm un tradicionālās patriarhālās normas un stereotipi; tā kā NVO norāda, ka ne vienmēr tiek ziņots par vardarbību pret sievietēm un ka par šādu vardarbību, kā arī seksuālu aizskaršanu, reti tiek ierosināta krimināllieta;
- P. tā kā LGBTI personas Kazahstānā saskaras ar juridiskām problēmām un diskrimināciju; tā kā seksuālās attiecības gan starp sievietēm, gan vīriešu viena dzimuma personām Kazahstānā ir legālas, taču viena dzimuma partnerattiecības un šādu personu vadītas mājsaimniecības nesāņem tādu pašu tiesisko aizsardzību, kāda ir pieejama precētiem pretēju dzimumu pāriem;
- Q. tā kā Kazahstāna ierindojas 143. vietā no 167. valstīm Pasaules demokrātijas indeksā, tādējādi definējot valsti kā autoritāru režīmu,
 - 1. mudina Kazahstānu ievērot savas starptautiskās saistības un ievērot cilvēktiesības un pamatbrīvības; aicina Kazahstānas iestādes izbeigt cilvēktiesību pārkāpumus un visa veida politiskās represijas saskaņā ar *EPCA* 1., 4., 5. un 235. pantā noteiktajiem principiem;
 - 2. uzsver, ka ES politisko, ekonomisko un kultūras attiecību padziļināšanai ar Kazahstānu jābalstās uz kopīgu apņemšanos ievērot universālas vērtības, jo īpaši demokrātiju, tiesiskumu, labu pārvaldību un cilvēktiesību ievērošanu; sagaida, ka *EPCA* veicinās tiesiskuma stiprināšanu un visu iedzīvotāju demokrātisko līdzdalību, daudzveidīgāku politisko vidi, labāku darbību, neatkarīgu un objektīvu tiesu varu, lielāku valdības pārredzamību un pārskatatbildību, kā arī darba tiesību aktu uzlabojumus;
 - 3. atzinīgi vērtē vairāku politeslodzīto atbrīvošanu, konkrēti: *Vladimir Kozlov*, *Gyuzyal Baydalinova*, *Seytkazy Matayev*, *Edige Batyrov*, *Yerzhan Orazalinov*, *Sayat Ibrayev*, *Aset Matayev*, *Zinaida Mukhortova*, un Žanaozenas naftas rūpniecības darbinieki, kā arī arodbiedrības biedri *Amin Eleusinov* un *Nurbek Kushakbayev*, kuru brīvība tomēr ir ierobežota; atzinīgi vērtē lēmumu atbrīvot *Ardak Ashim* no psihiatriskās klīnikas; nosoda šādu brutālu pasākumu kā sodošu psihiatriju un prasa atsaukt obligāto ambulatoro psihiatrisko ārstēšanu, kas noteikta *A. Ashum*, un visus obligātos ārstniecības pasākumus pret aktīvisti *Natalia Ulasik*;
 - 4. prasa pilnībā rehabilitēt un nekavējoties atbrīvot visus pašreiz apcietinājumā esošos aktīvistus un politeslodzītus, jo īpaši *Mukhtar Dzhakishhev*, *Maks Bokayev*, *Iskander Yerimbetov*, *Aron Atabek*, *Sanat Bukenov*, *Makhambet Abzhan* un *Saken Tulbayev*, kā arī atcelt visus pārvietošanās ierobežojumus, kas noteikti citām personām;
 - 5. mudina Kazahstānas valdību grozīt Kriminālkodeksa 174. pantu par “sociālo, nacionālo, klanu, rasu, klašu vai reliģisko nesaskaņu celšanu” sašaurinot to, lai nepieļautu patvaļīgu vajāšanu, kas ir uzskatāma par cilvēktiesību pārkāpumu, un grozīt Kriminālkodeksa 274. pantu, ar ko plaši aizliedz “izplatīt viltus ziņas”, un atbrīvot aktīvistus, žurnālistus un citas kritiski domājošas personas, kas pašlaik ir aizturētas,

pamatojoties uz šiem pantiem;

6. mudina Kazahstānas valdību izbeigt neatkarīgu arodbiedrību apspiešanu un atcelt tām noteiktos darbības ierobežojumus, pārtraukt politiski motivētas arodbiedrību vadītāju vajāšanas, atcelt *Larissa Kharkova*, *Nurbek Kushakbaev* un *Amin Eleusinov* izvirzītās apsūdzības un ļaut viņiem atsākt darbību arodbiedrībā bez iejaukšanās vai iebiedēšanas; turklāt mudina valdību pievērsties Eiropas Parlamenta paustajām bažām par kriminālizmeklēšanu pret *Erlan Baltabay* un pārskatīt 2014. gada Arodbiedrību likumu un 2015. gada Darba kodeksu, lai nodrošinātu to atbilstību SDO standartiem;
7. mudina Kazahstānas valdību īstenot ANO īpašā referenta jautājumos par miermīlīgas pulcēšanās un biedrošanās brīvību ieteikumus un pārskatīt Likumu par sabiedrības apvienību veidošanu un nosacījumus par piekļuvi finansējumam;
8. mudina Kazahstānas valdību izbeigt visa veida patvaļīgu aizturēšanu, atriebību un aizskaršanu, kas vērsta pret cilvēktiesību aktīvistiem, pilsoniskās sabiedrības organizācijām un politiskās opozīcijas kustībām, tostarp pret faktiskajiem vai iespējamajiem *DVK* atbalstītājiem;
9. mudina Kazahstānas valdību pārskatīt grozījumus plašsaziņas līdzekļu un informācijas likumā, kas stājās spēkā šogad, noteikt moratoriju kriminālsodiem par apmelošanu, veikt visus nepieciešamos pasākumus, lai jaunajā Kriminālkodeksā atceltu attiecīgos ar apmelošanu saistītos pantus, noteikt ierobežojumus attiecībā uz sodiem neslavas celšanas gadījumā, pārtraukt aizskart un vērsties pret žurnālistiem, kas kritizē valdību, un pārtraukt bloķēt piekļuvi informācijai gan tiešsaistē, gan bezsaistē;
10. prasa rīkoties saistībā ar ANO Cilvēktiesību komitejas, ANO Darba grupas patvaļīgas aizturēšanas jautājumos un ANO īpašā referenta jautājumā par spīdzināšanu paziņojumiem; prasa aizsargāt spīdzināšanā cietušās personas, nodrošināt viņām pienācīgu medicīnisko aprūpi un pienācīgi izmeklēt spīdzināšanas gadījumus; prasa izbeigt Interpola izdošanas procedūru ļaunprātīgu izmantošanu un pārtraukt politiskās opozīcijas pārstāvju vajāšanu; mudina Kazahstānas valdību pildīt savus solījumus ievērot pilnīgas neiecietības politiku attiecībā pret spīdzināšanu un nodrošināt, ka pilnībā tiek izmeklēti iespējami spīdzināšanas gadījumi, tostarp Žanaozenas notikumu sakarā; mudina valdību pārskatīt lietu par *Ikander Yeritbetov*, ņemot vērā ANO Darba grupas patvaļīgas aizturēšanas jautājumu secinājumus, un nodrošināt, ka apgalvojumi par spīdzināšanu tiek pienācīgi izmeklēti;
11. atzīmē Kazahstānas etniski un reliģiski daudzveidīgo raksturu un uzsver, ka nepieciešams aizsargāt mazākumtautības un to tiesības, jo īpaši attiecībā uz valodu lietošanu, reliģijas vai ticības brīvību, diskriminācijas nepieļaušanu un vienlīdzīgām iespējām; atzinīgi vērtē dažādu kopienu mierīgu līdzāspastāvēšanu Kazahstānā; mudina Kazahstānu pārtraukt cilvēku vajāšanu par to, ka viņi likumīgi izmanto apziņas un reliģijas brīvību; prasa nekavējoties atbrīvot pārliecības dēļ notiesātās personas;
12. aicina iestādes apkarot visa veida vardarbību pret sievietēm; turklāt prasa rīkoties, lai nodrošinātu tādus efektīvus un pieejamus ziņošanas kanālus un aizsardzības pasākumus, kuros ir ievērotas cietušo vajadzības un konfidencialitāte; mudina pārtraukt nesodāmību un rīkoties, lai nodrošinātu pienācīgu kriminālsankciju noteikšanu vainīgajiem;
13. uzstāj, ka LGBTI kopienas tiesības ir pilnībā jārespektē; aicina Kazahstānas valdību

garantēt, lai LGBTI kopiena nesaskartos ar nekādu diskrimināciju;

14. aicina Kazahstānu pilnībā īstenot ieteikumus, ko sniegusi EDSO/*ODIHR* starptautiskā 2016. gada 20. marta vēlēšanu novērošanas misija, kura ir atzinusi, ka valstij joprojām ir daudz darāmā, lai izpildītu EDSO saistības attiecībā uz demokrātiskām vēlēšanām; mudina Kazahstānas iestādes neierobežot neatkarīgo kandidātu darbību; tāpat mudina ievērot pilsoņu vēlēšu tiesības;
15. atkārtoti norāda, ka ir svarīgi, lai ES un EDSO sadarbotos demokrātiskās pārvaldības labas prakses uzlabošanā valstī, jo īpaši cilvēktiesību un tiesiskuma jomā; tāpēc mudina Kazahstānas iestādes pagarināt EDSO pilnvaras valstī un jo īpaši atjaunot EDSO centra Astanā pilnvaras, kas būtu svarīgs turpmākās ES un Kazahstānas sadarbības nosacījums;
16. prasa ES un jo īpaši Eiropas Ārējās darbības dienestam (EĀDD) cieši uzraudzīt notikumu attīstību Kazahstānā, vajadzības gadījumā paust bažas Kazahstānas iestādēm, piedāvāt palīdzību, kā arī sniegt regulārus ziņojumus Parlamentam; aicina ES delegāciju Astanā turpināt aktīvu situācijas uzraudzību un risināt vārda brīvības jautājumu visās attiecīgajās divpusējās sanāksmēs; mudina EĀDD aktīvi iesaistīties tiesas procesu novērošanas misijās, lai pārraudzītu politiski jutīgus tiesas procesus un politiski motivētas vajāšanas gadījumus un lai pārbaudītu, vai tiesības uz taisnīgu tiesu attiecas uz visiem;
17. uzdod priekšsēdētājam nosūtīt šo rezolūciju Padomei, Komisijai, Komisijas priekšsēdētāja vietniecei / Savienības augstajai pārstāvei ārlietās un drošības politikas jautājumos, Eiropas Savienības īpašajam pārstāvim Vidusāzijā, dalībvalstu valdībām un parlamentiem un Kazahstānas valdībai un parlamentam.